Zoeken in een oud fotoalbum

Een oud fotoalbum in de familie is vaak de moeite waard – zeker als voorouders de moeite hebben genomen om bij de foto's te schrijven wie er op staan.

Door een vriendin kwam ik in aanraking met een oud familiealbum van de familie van haar man. Aangezien de jaartallen, die er bij geschreven waren, tot ver in de negentiende eeuw teruggingen was het de moeite waard om verder te zoeken naar de familiegegevens waardoor de foto's beter konden worden gedateerd.

Zoals vaak in tweede helft van de negentiende eeuw voorkwam betreft het hier een album waarin zogenaamde carte de visite kunnen worden verzameld. Een carte de visite waren een soort kartonnen kaartjes, waarop een albumine foto werd afgedrukt. Het was een uitvinding van de Fransman André Disdéri waar hij in 1854 patent op kreeg. Voor de fotograaf was het ideaal dat er met deze techniek meerdere foto's tegelijk gemaakt konden worden.
Voor de klant was het prettig dat de foto's eenvoudig per post naar familieleden of vrienden gestuurd konden worden. Door de introductie van internationaal gestandaardiseerde albums kon men eenvoudig een verzameling aanleggen. De carte de visite had meestal een afmeting van 6 x 8,5 centimeter en kon eenvoudig in een album geschoven worden. Vanaf 1860 komt er een explosie van advertenties in de Nederlandse kranten, waarin niet alleen het maken van een carte de visite wordt aangeboden, maar ook bekende persoonlijkheden of gebeurtenissen als carte de visite te koop worden aangeboden.
Op de volgende pagina een voorbeeld van een pagina van een album waarin op elke pagina vier carte de visite konden worden geschoven in de gleuven. De zijkant van de kartonnen pagina's was vaak in goudkleur uitgevoerd. Dit album dateert uit het einde van de negentiende eeuw. Aangezien er niet alleen traditionele carte de visite in geschoven konden worden maar er ook pagina's waren met Jugendstil elementen (zie pagina ..). Het album heeft een degelijk koperen beslag.

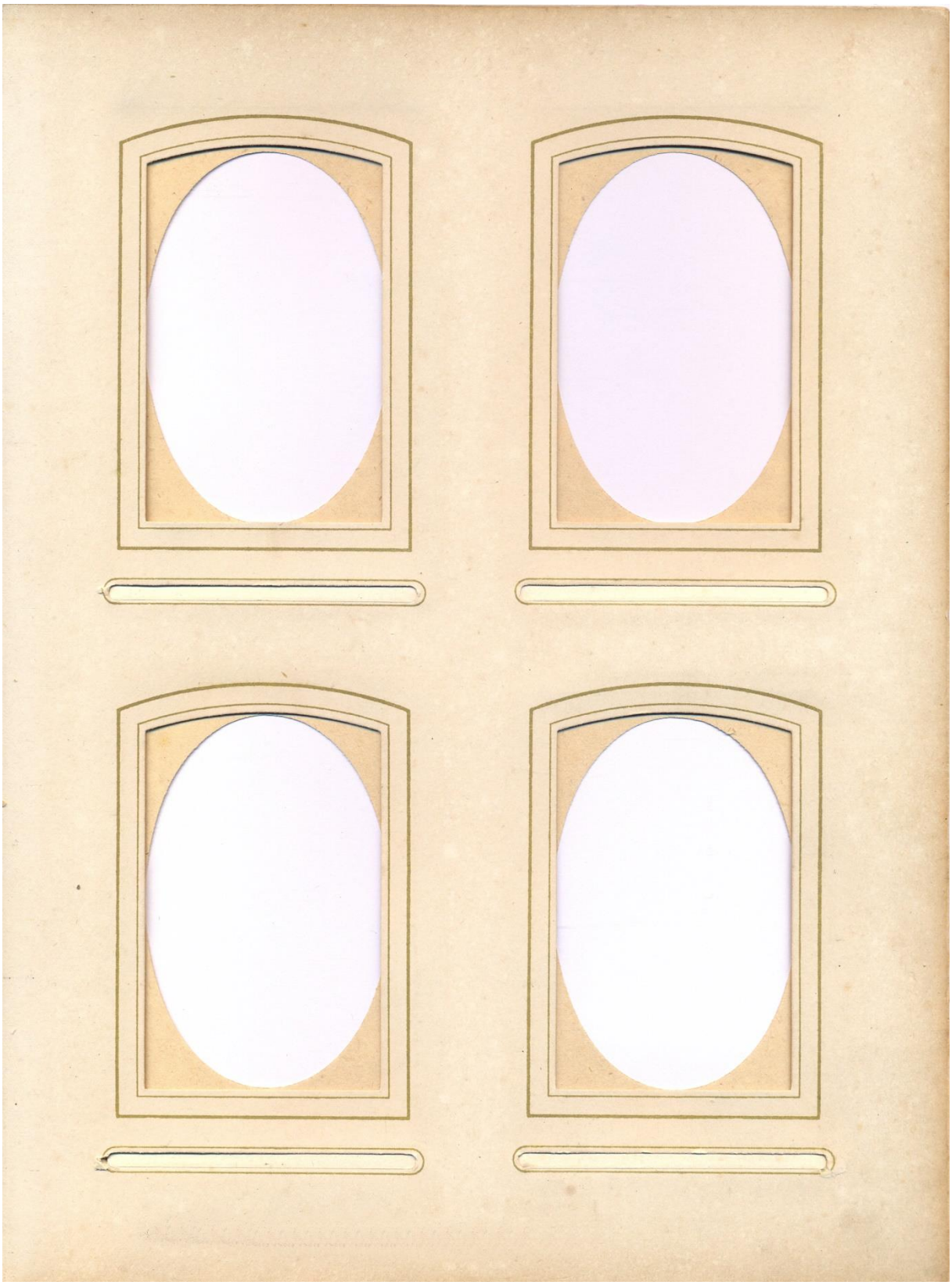

De afmeting van de pagina is 21 x 28,2 cm. Er waren pagina's voor het formaat carte de visite (ca. 6 x 10 cm. – vier carte de visite op één pagina) en er waren pagina's voor het kabinetformaat (10,7 x 16,5 cm. – één foto op een pagina). Goed is te zien dat er gekozen kon worden de foto te laten zien in een ovale omlijsting of een vierkante omlijsting met een ronde bovenkant.

PHOTOGRAPHISCHE ALBUMS.
P. J. VAN LEEUWEN en ZOON,
Veenestraat, N°. 45.
Wederom ontvangen eene groote sortering PHOTOGRAPHISCHE ALBUMS, in verschillende kleuren en formaten, met enkele en dubbele sloten, alsmede geslóten gouden sneê; ook ruim gesorteerd in CADRES & PASSEPARTOUS voor Cartes de Visite.

Zoals blijkt uit deze advertentie van 1861 werden er al snel speciale albums aangeboden om de carte de visite te kunnen verzamelen.

Het dateren van foto's

Bij foto's is het zaak om te weten wie er op voorkomt, maar ook ter gelegenheid waarvan de foto gemaakt is. Meestal stond dat laatste niet bij de foto's vermeld. Om vast te stellen wanneer de foto gemaakt is moet je jezelf verschillende vragen stellen, zoals:

- Welke mode wordt er gedragen?
- Zijn de randen van het portret wazig?
- Is het portret in een ovaal afgedrukt?
- Welke fotograaf heeft de foto gemaakt?
- Geeft de achterkant van de foto ook informatie?
- Wat is de precieze afmeting van de carte de visite?
- Hoe dik is het karton waar de foto opgeplakt is?
- Zijn de randen van het karton schuin of recht afgesneden?

Al die indicatoren – en er zijn er nog veel meer te bedenken – zijn van belang afzonderlijk en in combinatie met elkaar.

De kosten van een carte de visite

De kosten voor degene die zich liet fotograferen waren in de beginperiode van de fotografie niet gering. Hieronder volgt een staatje waarin de kosten vergeleken worden met het dagloon van een arbeider.

1860	3 à 6 daglonen van een arbeider
1880	1,5 à 3 daglonen van een arbeider
1900	1 à 2,5 daglonen van een arbeider

Ed. RADERMACHER
PHOTOGRAPHISCH ETABLISSEMENT.
20 Kruiskade.
ROTTERDAM.
Speciale inrichting voor REPRODUCTIES in KOOLDRUK (onveranderlijk). 557
CARTE DE VISITE
6 stuks f 5.— 12 stuks f 8 —.
CABINET
6 stuks f 8.— 12 stuks f 15.—.
Fr. en aang. p. post.
GROOTER FORMAAT naar verhouding.
N. B. Bestellingen moeten van remise vergezeld gaan, terwijl de originele photographiën onbeschadigd geretourneerd worden.

Twee advertentie die iets vertellen over de kosten van fotograferen in de negentiende eeuw. De linker advertentie is van23 januari 1892.
De advertentie hieronder is van 17 september 1889.

Photografisch Atelier HERRMANN & Co.
Het ATELIER is met ingang van den 16den SEPTEMBER a. s., weder geopend. Door nieuwe connectiën in Europa en contracten met de beste fabrieken voor Photographiebenoodigdheden zijn wij in staat gesteld de prijzen voor onze GERENOMMEERDE PHOTOGRAFIEN enorm te verlagen.
Terwijl wij onze portretten met de zelfde zorg die er door ons immer aan besteed werd, blijven afwerken, stellen wij onze prijzen zóó, dat CONCURRENTIE TOTAAL ONMOGELIJK is.
1 DOZIJN PORTRETTEN
CARTE DE VISITE..... f 5.—
CABINET FORMAAT..... „ 15.—
PROMENADE..... „ 20.—
BOUDOIR..... „ 25.—
Portretten van grootere afmeting tot levensgrootte worden, naar verhouding tegen de zelfde billijke prijzen, in den KORTST MOGELIJKEN TIJD afgeleverd.
4230
HERRMANN & Co.

VERLOREN door een Dienstmeisje, Vrijdag tusschen en 5 uur: Een **PAKJE**, digtgelakt, in houdende 28 EXEMPLAR PORTRAITJES (en Carte de Visite, in fijn Couvert met Naam er op) gaande van de Prinsengracht door de Vij zelstraten, Doelenstraat tot op den Kloveniersburgwal, tusschen den Amste en Staalstraat. De eerlijke Vinder wordt dringend verzocht hetzelve terug te bezorgen aan het Bureau Handelsblad, tegen eene goede Belooning. (1634

Dat fotograferen aanvankelijk een zeer kostbare zaak was blijkt o.a. uit een advertentie van 23 september 1861, die geplaatst werd in het Algemeen Handelsblad. Hieruit blijkt dat een dienstmeisje een pakje met 28 carte de visite was verloren. Dit moet een waarde hebben gehad van minimaal 28 daglonen van een arbeider. De eigenaar heeft er dan ook *'eene goede Belooning'* voor over om de foto's terug te krijgen.

De camera's, waarmee een carte de visite gemaakt werd

Voor het fotograferen t.b.v. de carte de visite werden speciale camera's ontwikkeld. Het waren camera's met meerdere lenzen om fotografie betaalbaar te maken. Er was dan immers maar één gevoelige plaat nodig om te fotograferen. Meestal konden die lenzen afzonder scherp gesteld worden. De ombouw van de camera werd vaak door een schrijnmaker (meubelmaker) gemaakt.

Een van de pagina's uit het album met Jugendstil versieringen op de pagina. De foto in het midden kon er in geschoven worden. Dit moest wel een foto zijn van kabinetformaat (10,7 x 16,5 cm.). De carte de visite rechtsboven is bijgeknipt en opgeplakt.

Zoals in de aantekeningen in het album vermeld stond ging het om:

Hubertus MULDER, houthandelaar, geboren op 30 november 1810 te Oude Pekela, overleden op 22 november 1899 te Groningen op 88-jarige leeftijd, zoon van Jan Mulder (koopman) en Johanna Ugtman
Gehuwd op 32 jarige leeftijd op 26 april 1843 te Hoogezand (aktenr. 14) met de 24-jarige **Jantje HUGES**, geboren op 11 januari 1819 te Sappemeer, overleden op 14 maart 1887 te Groningen op 68-jarige leeftijd, dochter van Huge Jans Huges (schipper) en Aaltje Hindriks Braam (rentenierse).

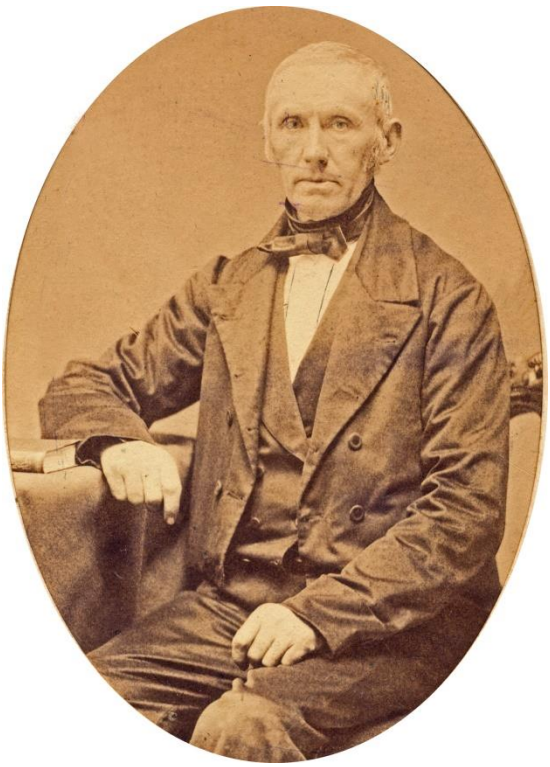

De foto is, zoals blijkt uit de achterzijde van foto, gemaakt bij Julius Friedrich von Kolkow (de linker foto van Jantje Huges). Kolkow werd in 1839 te Dantzig (het toenmalige Duitsland) geboren. Hij overleed in Groningen op 4 augustus 1914. Vanaf 1864 heeft hij in Groningen als fotograaf gewerkt. Aanvankelijk met Schutter en Braaksma onder de naam Von Kolow & Co. In 1869 begon hij een eigen fotoatelier. Hij specialiseerde zich in het maken van carte de visite in 'albuminen print', 'photolithographie' en 'stereophotographie'.
Op de achterkant van de carte de visite staat dat de fotograaf een prijs in Philadephia gewonnen heeft in 1876. Op grond daarvan moet de foto tussen 1876 en 1887 (jaar van overlijden) genomen zijn. Ook laat de foto een strakke ovaal zien. Dit principe werd met name toegepast tussen 1870 en 1879. Dat betekent in combinatie met het laatste jaartal dat op de achterkant van de foto staat – de foto te dateren is ca. 1878. Dat betekent dat Jantje Huges hier ongeveer 60 jaar oud moet zijn. De foto's zijn geen pendanten van elkaar.

Het leeftijdsverschil tussen beide echtelieden is bijna negen jaar.

Jantje Huges was de jongste dochter uit een gezin van zeven kinderen die tussen 1800 en 1819 geboren waren. Slechts één van de kinderen is jong overleden.
Uit de huwelijksbijlagen blijkt dat Hubertus vrijgeloot is voor de Nationale Militie (militaire dienst). De ouders van Hubertus Mulder en van Jantje Huges waren al voor hun huwelijk in 1843 overleden.

Hubertus wordt bij zijn huwelijk nog koopmansknecht genoemd. Vanaf 1844 wordt als beroep van Hubertus Mulder koopman opgegeven. In 1860 verandert dat in houthandelaar. Ook de vader van Hubertus was koopman.

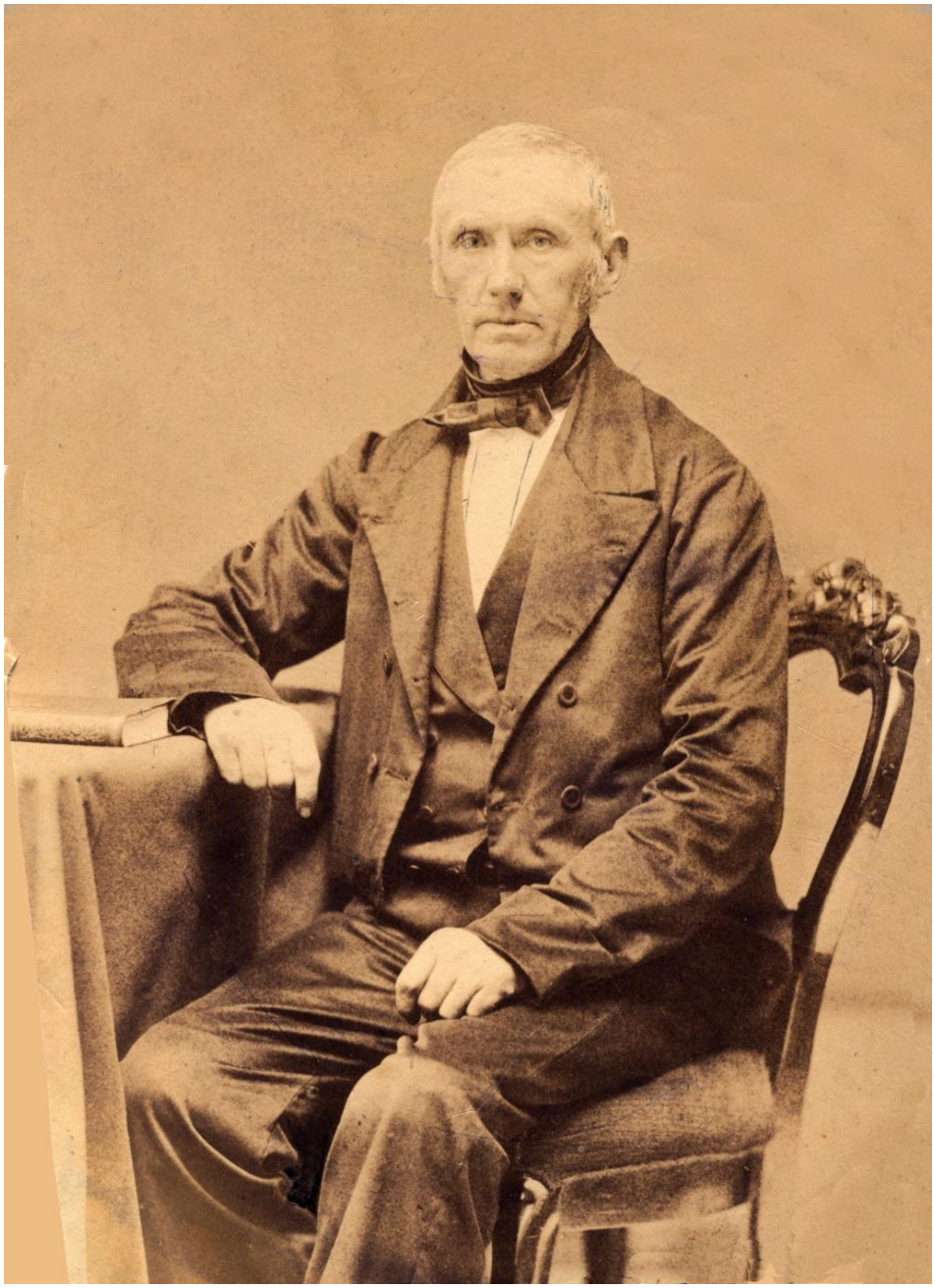

De originele foto van Hubertus Mulder is helaas bijgeknipt. Nergens staat de fotograaf vermeld. De foto is niet op karton geplakt.
De mode voor mannen is in de loop van de negentiende eeuw niet veel veranderd. Een goede datering op grond hiervan is moeilijk. Ook de regionale verschillen moeten hierbij in aanmerking genomen worden. Op grond van de bakkebaarden en het dragen van een vest met lange revers.
Het lijkt erop dat het origineel een zogenaamde kniestuk foto is. Maar aangezien de foto afgeknipt is lijkt dat moeilijk om goed vast te stellen.
Gezien de mode moet de foto na 1865 gemaakt zijn. Hubertus Mulder was toen ouder dan 55 jaar.

Een fotoportret van de bejaarde Hubertus Mulder gemaakt door Abraham Weinberg. Abraham Weinberg heeft vanaf 1894 tot en met 1932 in de stad Groningen als fotograaf gewerkt. Zijn atelier gold rond 1900 als grootste en modernste in de stad Groningen. Hij hield zicht hoofdzakelijk bezig met portretfotografie en interieurs. Zijn techniek was studiofotografie en daglichtcollodiumzilverdruk. De foto is gemaakt op kabinetformaat – afmeting 10,7 x 16,5 cm. – dikte 1,2 mm.
Aangezien de fotograaf vanaf 1894 in Groningen heeft gewerkt en Hubertus op 22 november 1899 overleden is moet de foto ca. 1897 gedateerd worden (vergelijkbaar portret in RKD-collectie). Hubertus was toen 87 jaar oud.

In het jaar duizend achthonderd drie en veertig op zaterdag den tweede volgende April des voormiddags te negen uren voor mij Johan Hendrik Hordijk, Kantonrechter te Sint Oedenrode van den burgerlijken stand der gemeente Sint Oedenrode, arrondissement en provincie Noordbrabant verschenen:

Jacob Lijf Hubertus Mulders, oud eenendertig jaren, landbouwer, geboren te Sint Oedenrode, zoon van wijlen Jan Mulders, in leven koopman, en van wijlen Johanna Stijnen, in leven landbouwer, beiden te Sint Oedenrode, aldaar overleden, enz.

Hugo, oud vierentwintig jaren, verzadelaar, gezegde stad, zoon van wijlen Hugo Hoogeraad, in leven schipper, en van wijlen Maria Magdalena Hugo, in leven schipper en van wijlen Maria Cornelia Braam, in leven zonder beroep, in deze stad overleden.

Welke van ons verzocht hebben tot de vaststelling van hun voorgenomen huwelijk overeengekomen dat daarbij aan ons zal worden bewezen:

1°. een acte van bekendheid afgegeven door den kantonrechter van het kanton Oudenbosch, waaruit blijkt dat de bruidegom te Sint Oedenrode is geboren den zestigsten November achttien honderd zes en twintig.

2°. een certificaat van afgegeven door den Heer Gouverneur der provincie, waaruit blijkt dat de bruidegom aan zijne verplichtingen aanzien de nationale militie voldaan heeft.

3°. de geboorte-acte van de bruid, waaruit blijkt dat zij te Sint Oedenrode is geboren den elfden January achttien honderd negentien.

4°. de doodacte van den vader der bruid, waaruit blijkt dat hij is overleden den zevenden September achttien honderd vijftien.

5°. de doodacte van de moeder der bruid, waaruit blijkt dat zij is overleden den twaalfden mei achttien honderd negen en twintig.

6°. het bewijs der gedane afkondigingen van dit huwelijk bij de aanplakking van het publicatie van het huwelijk bij de aanplakking van de publicatie van het huwelijk op de twee aanzichtbare plaatsen van de gemeente dezer stad, dat daartegen geen stuiting heeft plaats gehad.

En overeenkomstig de afkondigingen van dit huwelijk zijn op de dertiende dezer maand van het huwelijk der gezamenlijke ouders van de bruid en bruidegom op twee achtereenvolgende dagen, beide des middags om twaalf uren, dat daartegen geen stuiting heeft plaats gehad.

Zij verklaren ten gevolge van nadat de bruidegom en bruid elkander aan ons aanbieden van den burgerlijken stand in tegenwoordigheid der nader te melden getuigen hadden verklaard dat zij elkander aan neemen tot echtgenoten

en

"en zij getrouwelijk hun de pligten
"hulpen verrichten welke door de wet aan
"den huwelijken staat verbonden zijn
hebben wij in naam der wet verklaard, dat de
comparanten Hubertus Bulder en Antje
Huges door den echt aan elkanderen verbonden
zijn.
Van hetwelk wij Notaris ijne acte hebben
opgemaakt en in de beide dubbelen van het huwe-
lijks register der gemeente ingeschreven in
tegenwoordigheid van: Klimentius Hages.
oud zeventien jaren, koopman, wonende te
Gastelle Vrienen, broeder der comparante
van Uko Hans Reinders, oud zestien jaren
jaren, schoenmaker, wonende te Gastelle
wonende te Hoogeveen, zoon van
Siebren oud acht en twintig jaren, koopman
handelende in Van Blaaijen oud zeventig
jaren, zonder beroep, de beide laatsten goede
bekenden zijn der comparanten en
daarvan we aanteekening
en hebben wij na gedane voorlezing de acte
geteekend met de comparanten en getuigen
ook tot ons.

H. Mulder J. Pongerstra Sinsma

J. Huges

T. Huges

H. J. Premdes

W. T. Siebes

J. Blaauw

Het huis van de familie Mulder-Huges in Groningen. Het huis bevindt zich aan de rechterkant van de straat – rechts naast de boom. De tekst op de zwarte deur links luidt 'Schoenenmagazijn L. Bievrie'. De foto is van de Herestraat, gezien vanaf het Gedempte Zuiderdiep naar het noorden. Rechts is aan het einde van de negentiende eeuw het grote winkelpand van C. & A. Brenninkmeijer gebouwd.

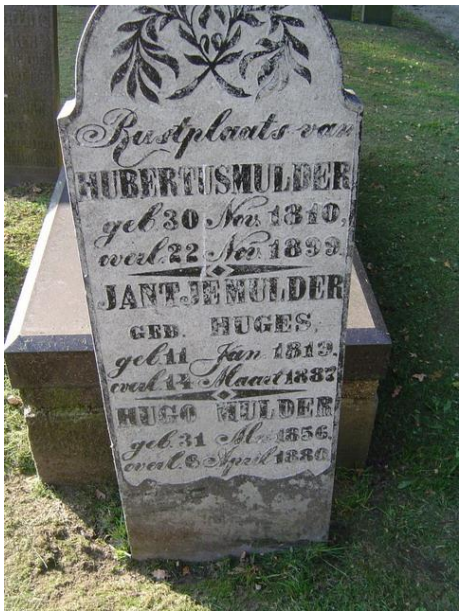

Het graf van Hubertus Mulder en Jantje Huges – samen met hun zoon Hugo bleek via www.graftombe.nl te achterhalen.
Heden ten dage bestaat het graf nog steeds.

Uit dit huwelijk:

1. **Johanna Mulder**, geboren op 10 april 1844 te Groningen, overleden op 6 juni 1907 Groningen op 63 jarige leeftijd
   Gehuwd op 23-jarige leeftijd op 19 oktober 1867 te Groningen (akte 344) met de 30-jarige **Reinder Doornbos**, koopman en likeurstoker, geboren op 11 augustus 1837 te Groningen, overleden op 22 oktober 1870 te Groningen op 33-jarige leeftijd, zoon van Ubbo Jans Doornbos en Catharina Margrieta Scheltens.

*Links een foto van Johanna Mulder (*1844 - †1907).*
Er staat op de carte de visite geen naam van een fotograaf of een andere aanduiding vermeld.
Zij is in 1844 geboren. Vermoedelijk is de foto ter gelegenheid van haar 21ste verjaardag in 1865 of voor haar huwelijk in 1867 genomen.
De foto is ten voeten uit genomen wat duidt op de periode 1860-1869.
Afmeting: 10 x 6,3 cm.
Dikte:

mode

datering foto 1865-1867

Reinder Doornbos was net als zijn vader en zijn broer Albert koopman en likeurstoker.
Uit het huwelijk van Johanna en Reinder werden twee dochters geboren. Hun vader overleed al een jaar na de geboorte van zijn jongste dochter. Na het overlijden van Reinder is Johanna (bij overlijden van Reinder 26 jaar oud) niet meer opnieuw getrouwd.
Het zat Johanna Mulder niet mee in het leven. Op 16 mei 1870 – dus vijf maanden voor het overlijden van Reinder – overleed haar jongste dochter Jantje, 7 maanden oud. Twee jaar daarna op 18 augustus 1872 overleed ook haar oudste dochtertje Catharina Margarieta.

2. **Alida Mulder**, geboren op 24 april 1846 te Groningen, overleden op 2 juni 1846 te Groningen 1 maand oud
3. **Alida Mulder**, geboren op 20 april 1847 te Groningen, overleden op 31 juli 1917 te Groningen op 69 jarige leeftijd
   Gehuwd op 08 juni 1870 te Haren (akte 170) met **Albertus Bartholomeus Meijer**, predikant, geboren op 14 augustus 1844 te (Wijnjeterp) Opsterland, overleden op 15 april 1926 te Kampen op 81-jarige leeftijd, zoon van Conraad Meijer en Johanna Klazina Lofvers.

   Alida en Albertus kregen tussen 1871 en 1874 drie kinderen, te weten Conraad, Hubertus en Johanna Klazina Albertus Bartholomeus Meijer was Nederlands Hervormd predikant in Stittswerd (gemeente Kantens), Saaksum (gemeente Oldenhoven), Gieten en Haren.

Heden overleed te Kampen, na een korte ongesteldheid, zacht en kalm, in den ouderdom van 81 jaar, onze lieve Vader, Behuwd- en Grootvader

ALBERTUS BARTHOLOMEUS MEIJER,

em.-pred., weduwnaar van Mevrouw ALIDA MULDER.

Groningen, 15 April 1926:
O. Boteringestraat 39.
C. MEIJER.
's-Gravenhage:
H. METTIVIER MEIJER.
A. METTIVIER MEIJER—HUGES.
Kampen:
J. K. POORTENAAR—MEIJER.
B. W. POORTENAAR
en Kleinkinderen.

Merkwaardig is dat hun zoon Hubertus in 1922 zijn geslachtsnaam liet wijzigen in Mettivier Meijer, zoals te zien is op de aantekening in rood die op zijn geboorteakte werd gemaakt.

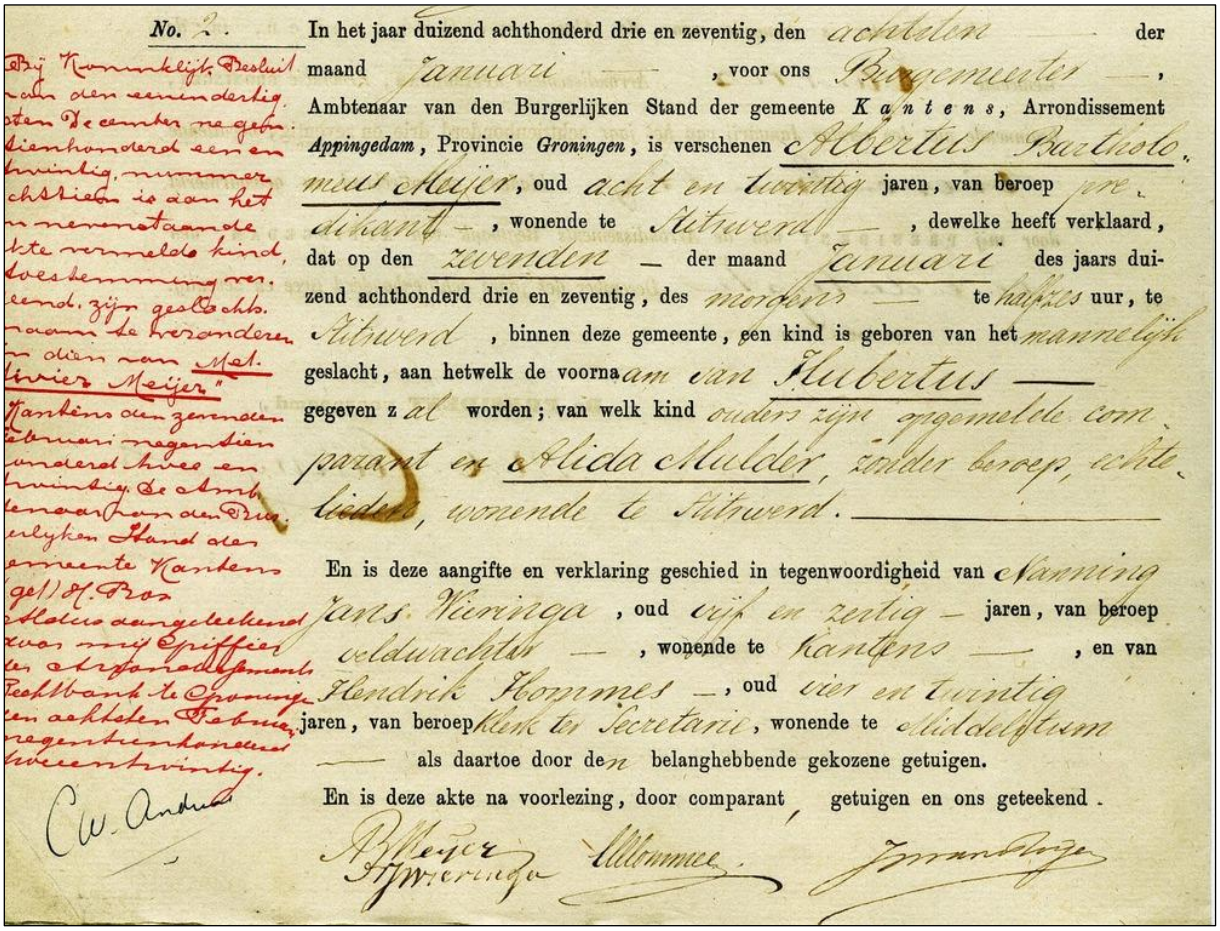

No. 2.

In het jaar duizend achthonderd drie en zeventig, den achtsten der maand Januari, voor ons Burgemeester, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Kantens, Arrondissement Appingedam, Provincie Groningen, is verschenen Albertus Bartholomeus Meijer, oud acht en twintig jaren, van beroep rijdikant, wonende te Stitwerd, dewelke heeft verklaard, dat op den zevenden der maand Januari des jaars duizend achthonderd drie en zeventig, des morgens te half zes uur, te Stitwerd, binnen deze gemeente, een kind is geboren van het mannelijk geslacht, aan hetwelk de voornaam van Hubertus gegeven zal worden; van welk kind ouders zijn opgemelde comparant en Alida Mulder, zonder beroep, echtelieden, wonende te Stitwerd.

En is deze aangifte en verklaring geschied in tegenwoordigheid van Manning Jans Wiringa, oud vijf en zestig jaren, van beroep veldwachter, wonende te Kantens, en van Hendrik Hoppmes, oud vier en twintig jaren, van beroep klerk ter Secretarie, wonende te Middelstum als daartoe door den belanghebbende gekozene getuigen.

En is deze akte na voorlezing, door comparant, getuigen en ons geteekend.

A. Meijer Wiringa Mulder J. van Dijk

De geboorteakte van Hubertus Meijer uit 1873 waarop in rood de naamswijziging later is ingevuld.

4. **Berendina Mulder**, geboren op 6 maart 1851 te Groningen, overleden op 9 december 1926 te Groningen op 75 jarige leeftijd
   Gehuwd op 20-jarige leeftijd op 29 november 1871 te Groningen (aktenr. 345) met de 25-jarige **Pieter Mees**, bierbrouwer, geboren op 17 februari 1846 te Groningen, overleden op 6 juli 1920 te Groningen op 74-jarige leeftijd, zoon van Hetzerus Mees en Jantien Keizer.

   Tussen 1872 en 1881 kreeg het gezin vijf kinderen. Het derde kind overleed al op een leeftijd van 9 dagen.
   Pieter Mees was bierbrouwer. Hij werd in 1869 compagnon in de bierbrouwerij van zijn neef Willem Keizer. Deze laatste trok zich terug uit de zaak in het jaar dat Pieter Mees trouwde in 1872. De brouwerij werd in 1902 voortgezet door de beide zonen van Pieter Mees: Hetzerus en Bertus. De productieomvang bedroeg op dat moment ongeveer 5000-6000 hl. In 1906 kwam het tot een fusie tussen de concurrerende brouwerijen in Groningen. W. Keizer & Co en de NV Brouwerij Barbarossa, een vrij jonge brouwerij opgericht in 1892 door Kurt Joch, een Duitse brouwmeester die al veel langer bekend was met het brouwen volgens de ondergistende brouwmethode. De nieuwe brouwerij kreeg de naam Brouwerij Keizer Barbarossa en had drie directeuren: Hetzerus en Bertus Mees en Fransz Steinweg. Er werd besloten de goederen aan de Lage en Hoge der Aa te verkopen en alle activiteiten te

concentreren in de toen nog Harense wijk Helpman.
In 1909 vroeg Fransz Steinweg eervol ontslag om bij de garenfabriek van zijn schoonvader als directeur aangesteld te worden. Bij de oprichting van de Brouwerij Keizer Barbarossa was overeengekomen dat de aandelen van Steinweg werden overgenomen door de beide broers die daarmee elk 50% van de aandelen beheerden.
Tot aan de Eerste Wereldoorlog werd er veel in de brouwerij geïnvesteerd. De productie groeide tot 14.000 hl. In de oorlog was er sprake van een behoorlijke terugval in de afzet van het bier en moest de productie terug. De grondstoffen waren moeilijk verkrijgbaar en de prijzen stegen. De brouwerij bleef echter draaien gedurende de Eerste Wereldoorlog .
In 1918 komt Hetzerus Mees plotseling te overlijden op 45-jarige leeftijd en blijft Bertus Mees over als enige directeur.
Het aantal hectoliters van voor de Eerste Wereldoorlog komt pas in 1920 weer in zicht. In 1928 werd een eigen bottelarij in gebruik genomen zodat zelf bier op fles kon worden afgevuld. Voor die tijd werd het bottelen overgelaten aan zelfstandige bottelaars.

Links een affiche van de brouwerij. De verkoop van het bier bleef niet beperkt tot Groningen en omstreken. Er werd bier geëxporteerd naar de Verenigde Staten, Duitsland en het Midden-Oosten. In 1961 werd er, mede door de inzet van Rudolph Mees, een fusie tot stand gebracht tussen Oranjeboom, ZHB, Phoenix, Wertha en Barbarossa. Uiteindelijk werd de brouwerij in 1965 gesloten. De productie ging naar Rotterdam.

De twee zussen van Hetzerus en Bertus – Jantje en Frederika Jantina - trouwden met ondernemers. Jantje huwde een graanhandelaar en Frederika Johanna een fabrikant.

5. **Martha Mulder**, geboren op 28 januari 1854 te Groningen, overleden op 21 oktober 1925 te Groningen op 71 jarige leeftijd
Gehuwd op 30-jarige leeftijd op 23-04-1884 te Groningen (aktenr. 89) met de 37-jarige **Bernardus Hendrik Belgraver** (Bellegraaf), predikant, geboren op 14 november 1846 te Groningen, overleden op 8 april 1922 te Groningen op 75-jarige leeftijd, zoon van Houke Belgraver en Christina Westerhuis.

Bernardus Hendrik Belgraver en Martha Mulder op latere leeftijd.

Johannes Wilhelmus Karsses, geboren in 1841 te Groningen en overleden op 8 april 1875 te Groningen, is de maker van de foto links. Hij werkte vanaf ca. 1856 als fotograaf in Groningen. De foto van Martha moet dus voor 8 april 1875 genomen zijn.
Mogelijk is de foto in januari 1875 gemaakt ter gelegenheid van haar 21ste verjaardag.

Getrouwd:
B. H. BELGRAVER,
Predikant te Niekerk en Vliedorp,
en
M. MULDER,
die bedanken voor de bewijzen van belangstelling, vóor en bij hun Huwelijk ondervonden.
Groningen, 23 April 1884.

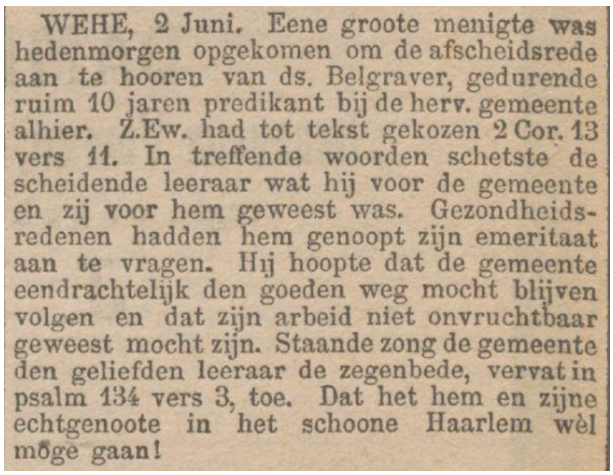

WEHE, 2 Juni. Eene groote menigte was hedenmorgen opgekomen om de afscheidsrede aan te hooren van ds. Belgraver, gedurende ruim 10 jaren predikant bij de herv. gemeente alhier. Z.Ew. had tot tekst gekozen 2 Cor. 13 vers 11. In treffende woorden schetste de scheidende leeraar wat hij voor de gemeente en zij voor hem geweest was. Gezondheidsredenen hadden hem genoopt zijn emeritaat aan te vragen. Hij hoopte dat de gemeente eendrachtelijk den goeden weg mocht blijven volgen en dat zijn arbeid niet onvruchtbaar geweest mocht zijn. Staande zong de gemeente den geliefden leeraar de zegenbede, vervat in psalm 134 vers 3, toe. Dat het hem en zijne echtgenoote in het schoone Haarlem wèl möge gaan!

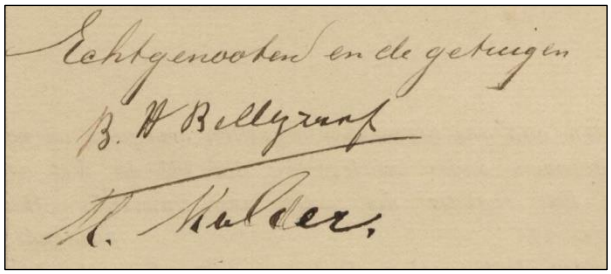

Echtgenooten en de getuigen
B. H. Bellgraaf
M. Mulder.

Bernardus Hendrik werd achtereenvolgens beroepen in Foudgum, Rekken, Nieuw Dordrecht, Koetange, Niekerk-Vliedorp, en Wehe-Zuurdijk.
Het echtpaar kreeg geen kinderen. Vanwege medische klachten vroeg Bernardus Hendrik al in 1901 emeritaat aan.
Links een krantenartikel dat verscheen bij zijn afscheid.

In de huwelijksakte werd de naam Belgraver geschreven als Bellegraaf. Daarnaast staat de aantekening van een vonnis van de Arrondissementsrechtbank dat de naam in de akte fout is en Belgraver moet zijn. De handtekening onder de akte (links) van Bernardus Hendrik laat echter de naam Bellegraaf zien.

6. **Hugo Mulder**, geboren op 31 mei 1856 te Groningen, overleden op 6 april 1880 te Groningen op 23 jarige leeftijd
7. **Jan Mulder**, geboren op 31 mei 1856 Groningen (*zie elders de gegevens van dit gezin*)

8. **Elisabeth Mulder**, geboren op 16 juli 1860 te Groningen, overleden op 4 december 1948 te Medaldumadeel op 88-jarige leeftijd.
   Gehuwd op 19 december 1888 te Groningen (aktenummer 334) met **Pieter Goedhart**, leraar aan de Rijks Hogere Burgerschool, geboren op 26 maart 1860 te Arnhem, overleden op 1 mei 1935 te 's-Gravenhage op 75-jarige leeftijd, zoon van Herman Goedhart en Cornelia Maria Nieuwenhuizen.

   Bij zijn huwelijk woont Pieter Goedhart in Winterwijk. Kort na het huwelijk moet het echtpaar al naar Roermond vertrokken want op 15 juni 1890 wordt daar hun eerste dochter Cornelia Maria geboren. Tussen 1890 en 1895 worden er in Roermond drie kinderen geboren.

Jan Mulder, geboren op 31 mei 1856 Groningen, overleden op 03-12-1930 Groningen op 74-jarige leeftijd (bij zijn overlijden woont hij in Haren).
Gehuwd op 40-jarige leeftijd op 30 oktober 1896 te Arnhem (akte 356) met de 24-jarige **Helena Christina van Herkhuizen**, dienstbode, geboren op 6 januari 1872 te Nijmegen, overleden op 22 november 1947 te Haren op 75-jarige leeftijd, dochter van Cornelis Nicolaas van Herkhuizen (ijzergieter) en Maria Johanna Eggenhuizen.

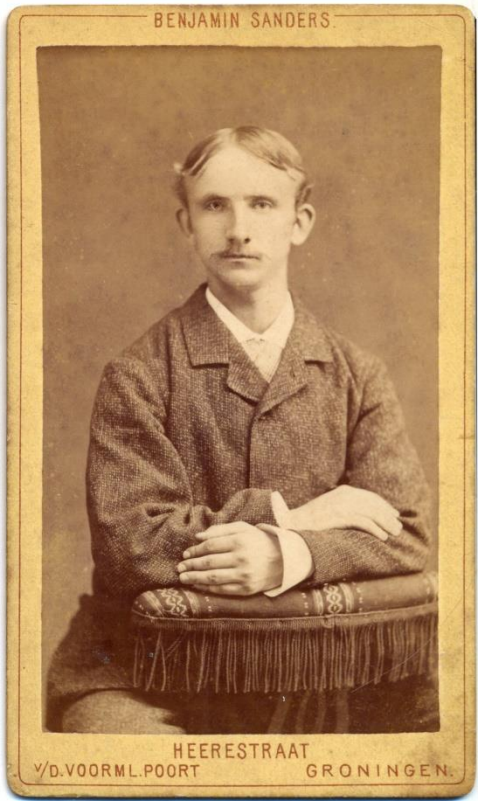

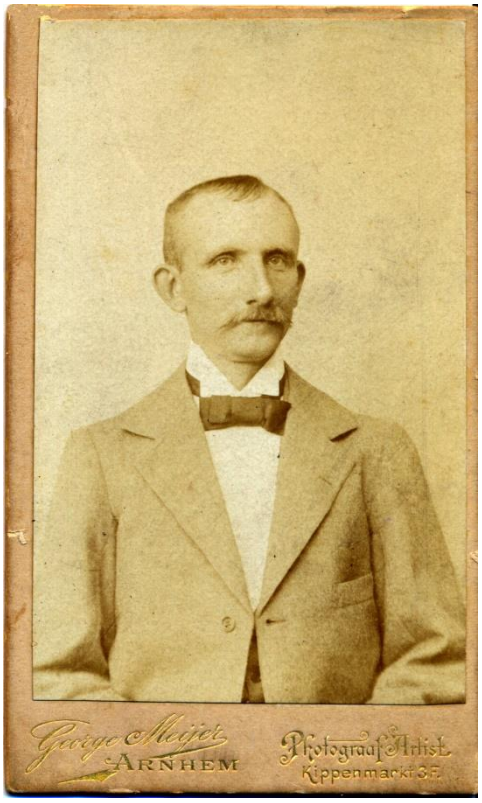

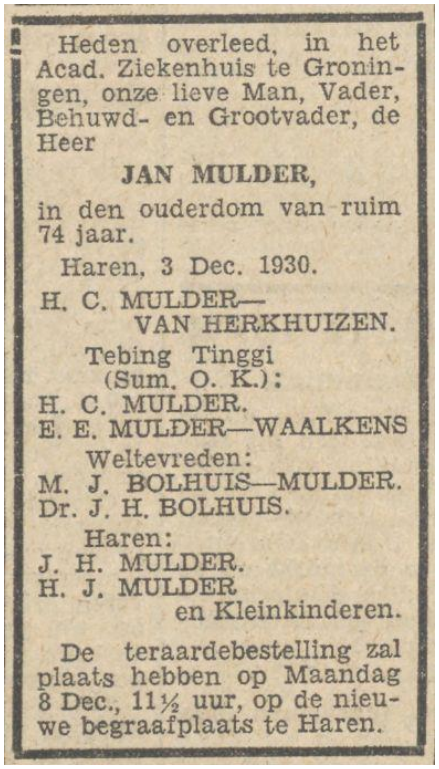

Heden overleed, in het Acad. Ziekenhuis te Groningen, onze lieve Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

JAN MULDER,

in den ouderdom van ruim 74 jaar.

Haren, 3 Dec. 1930.

H. C. MULDER—
VAN HERKHUIZEN.

Tebing Tinggi
(Sum. O. K.):
H. C. MULDER.
E. E. MULDER—WAALKENS

Weltevreden:
M. J. BOLHUIS—MULDER.
Dr. J. H. BOLHUIS.

Haren:
J. H. MULDER.
H. J. MULDER
en Kleinkinderen.

De teraardebestelling zal plaats hebben op Maandag 8 Dec., 11½ uur, op de nieuwe begraafplaats te Haren.

Beide portretfoto's zijn genomen van Jan Mulder (1856-1930) links door de fotograaf Benjamin Sanders uit Groningen en rechts door George Meijer uit Arnhem. Benjamin Sanders overleed op 3 februari 1889. De foto moet dus voor die datum genomen zijn. De foto is een zogenaamd kniestuk. Een manier van fotograferen die pas na 1880 in zwang kwam. Vanaf 1856 heeft hij in Groningen als fotograaf gewerkt. In 1880 vestigde hij zich in de Heerestraat. De foto is dus tussen 1880 en 1889 genomen. De rechter foto is vermoedelijk genomen ter gelegenheid van zijn huwelijk in 1896 aangezien George Meijer in 1896 failliet gaat. Dit faillissement wordt opgeheven op 4 februari 1897.

Kennelijk is er na het overlijden van Jan Mulder in 1930 een speciale foto op kabinetformaat gemaakt om hem te kunnen gedenken (een zogenaamde post mortem foto). De familie heeft gebruik gemaakt van het negatief van de fotograaf George Meijer (zie de carte de visite op de vorige pagina). De familie woonde in 1930 in Haren – de fotograaf in Arnhem. Toch was het kennelijk geen probleem om dat te regelen. De twee kleine foto's van Helena Christina van Herkhuizen zijn daar vermoedelijk na haar overlijden in het album aan toegevoegd.

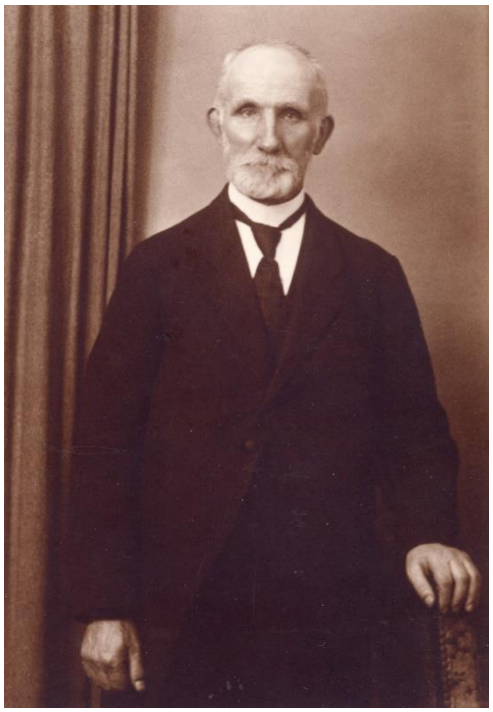

Jan Mulder moet een vermogen man geweest zijn. In bijna alle aktes, die er van hem te vinden zijn geeft hij op zonder beroep te zijn. Alleen in zijn trouwakte wordt hij opzichter genoemd. Het echtpaar krijgt tussen 1897 en 1908 vier kinderen. Het eerste kind – Hubertus Cornelis - wordt ruim vier maanden na het huwelijk in Arnhem geboren. De twee dochters die daarop volgen worden in De Bilt geboren. Het nakomertje blijkt in 1908 in Scheemda op de wereld gekomen te zijn.

Uit dit huwelijk:

1. **Hubertus Cornelis Mulder**, opzichter, vertegenwoordiger, geboren op 13 september 1897 te Arnhem, overleden op 18 september 1946 te Groningen op 49-jarige leeftijd. Gehuwd op 24-jarige leeftijd op 8 mei 1920 te Delfzijl met de 23-jarige **Elbertje Geertuida Elisabet Waalkens**, geboren op 24 januari 1896 te Delfzijl (Meedhuizen), overleden op 29 november 1958 te Haren op 62-jarige leeftijd, dochter van Pieter Waalkens, landbouwer, en Geertruida Mulder.
   Uit dit huwelijk:
   - **Pieter Jan Hubertus Mulder**, geboren op 25 april 1920 te Haaren

Een foto van Pieter Mulder met rechts zijn tante Johanna Helena Mulder en zijn grootmoeder Helena Christina Mulder-van Herkhuizen.

Links Hubertus Cornelis Mulder – rechts het echtpaar Hubertus Cornelis Mulder en Elbertje Geertuida Elisabet Waalkens

Links Piet Mulder. Rechts Pieter Mulder met tante Jo, die hem opgevoed heeft.

2. **Maria Jannetje** (Marie) **Mulder**, geboren op 12 oktober 1898 te De Bilt, overleden op 24 december 1974
   Gehuwd op 19-jarige leeftijd op 10 juni 1918 met de 27-jarige **Jan Harke Bolhuis**, officier van gezondheid - arts, geboren op 24 oktober 1890 te Haren (Glimmen), overleden op 27 februari 1954 te Utrecht op 63-jarige leeftijd, zoon van Harke Bolhuis, caféhouder, landbouwer, en Greta Maria Poutsma.
   Uit dit huwelijk:
   - **Harke Jan Bolhuis**, geboren op 16 juni 1919,
     Gehuwd met **Stephanie Gerlach**, geboren op 12 oktober 1926
   - **Hugo Jan Bolhuis**, geboren op 6 december 1920, overleden op 26 september 1986
     Gehuwd met **Petronella Ragay**

Twee foto's van Maria Jannetje Mulder.

Links de trouwfoto van Maria Jannetje en Jan Harke uit 1918. Rechts hun zonen Harke Jan en Hugo Jan (omstreeks 1925).

Jan Harke Bolhuis werd in het Groningse dorp Haren aan het einde van de negentiende geboren als zoon van Harke Bolhuis en Greta Maria Poutsma. Na de hogereburgerschool te Groningen studeerde hij geneeskunde aan de Universiteit van Groningen. Hij begon zijn carrière als lid van de Keuringsraad voor de Militie. Omstreeks 1917 vertrok hij als officier van gezondheid naar Nederlands-Indië. Na een kort periode in Batavia te hebben gewerkt werd hij overgeplaatst naar Jambi. Vervolgens was Bolhuis werkzaam bij de röntgenafdeling van het militair ziekenhuis te Cimahi. In 1924 keerde hij terug naar Europa en studeerde röntgenologie aan de universiteiten van Wenen, Frankfurt en Hamburg, waarna hij in 1924 promoveerde aan de Universiteit van Leiden tot doctor op het proefschrift *De Biologische werking van primaire en secundaire röntgenstralen op bacteriën*. In 1926 keerde hij terug naar Indië. Daar werd hij aangesteld als röntgenoloog bij het militair ziekenhuis te Batavia en richtte in het Sint Carolus-Ziekenhuis aldaar een röntgenafdeling in. In 1933 keerde hij terug naar Nederland en werd hij röntgenoloog te Utrecht en Zeist. Bolhuis was secretaris van de Geneeskundigen Kring te Batavia, secretaris van 'de Utrechtsche Specialisten Vereeniging' en voorzitter van 'de Nederlandsch-Indische Röntgenologen Vereeniging'. Hij was ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Bron: Wikipedia

De trouwfoto's van de twee zonen van Jan Harke Bolhuis en Maria Jannetje Mulder. Op de linker foto Harke Jan Bolhuis met Stephanie Gerlach. Op de rechter foto Hugo Jan Bolhuis met Petronella Ragay.

3. **Johanna Helena** (Jo) **Mulder**, geboren op 13 januari 1900 te De Bilt, overleden op 3 april 1981 op 81-jarige leeftijd.
   Gehuwd met **Johannes Frederik van Ouwerkerk**, geboren op 28 april 1887 te Haarlem, overleden op 31 januari 1963 te Haren op 75-jarige leeftijd, zoon van Johannes Marinus Ouwerkerk, zadelmaker, en Bernardina Frederika Anna Lizetta Bes.

   Het echtpaar kreeg geen kinderen. Johanna Helena (tante Jo) heeft voor de opvoeding van haar neefje Piet gezorgd.

Een pagina met Jugenstil versieringen. In het midden een foto van Johanna Helena Mulder, zoals blijkt uit de aantekeningen.

4. **Johan Hugo Mulder**, geboren op 3 oktober 1908 te Scheemda, overleden op 16 maart 1931 te Scheemda op 22-jarige leeftijd bij een motorongeluk.

Op de achterkant van de foto staat geschreven 3 jaar oud. De foto moet dus in 1912 genomen zijn. Parmantig staat Johan Hugo op een stoel.
Het origineel van de foto is 5 x 8,2 cm. Deze goedkope vorm van fotografie aan het begin van de twintigste eeuw werd met name gebruikt voor portretfotografie zonder achtergrond. De opstelling was vast – om zo min mogelijk handelingen te hoeven uitvoeren. Normaal werd iedereen in de stoel gefotografeerd. Maar aangezien Johan Hugo nog erg klein was mocht hij op de stoel staan. Boven aan de foto stonden de gegevens van de fotograaf en het negatiefnummer.

V.l.n.r.: Jan Mulder (vader), Helena Christina van Herkhuizen (moeder), Johanna Helena Mulder (dochter) en Johan Hugo Mulder (zoon). De foto is omstreeks 1916 gemaakt.

No. 37. Den achsten elee negentien honderd twintig verschenen voor mij, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand in de gemeente *Delfzijl*, in het openbaar, ~~in het huis der gemeente~~, ten einde een huwelijk aan te gaan, zonder huis te Farmsum, gelegen Wonderwegenderweg 7, zijnde de woning der bruid,

Hubertus Cornelis Mulder

oud drieëntwintig jaren, van beroep opzichter

geboren te Enkhuizen wonende te Harlingen

meer derjarige zoon van Jan Mulder oud drieënzestig jaren en Helena Christina van Herkhuizen oud achtenvierstig jaren, beiden zonder beroep, wonende te Harlingen;

en Albertje Geertruida Elizabet Waalkens

oud vierentwintig jaren, van beroep zonder

geboren te Weidebrugge wonende te Farmsum

meer derjarige dochter van Pieter Waalkens, oud zevenentwintig jaren en Geertruida Mulder oud zevenenvierstig jaren, beiden zonder beroep, wonende te Farmsum;

De afkondiging van dit voorgenomen huwelijk heeft alhier zonder stuiting plaats gehad op Zaterdag den eersten elee dezes jaars, zoo mede in de gemeente Harlingen dezelfde dagteekening;

En hebben zij daartoe overgelegd hunne geboorteakten, eene beschikking van den Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Groningen, houdende ontheffing van de dispensatie van den wettelijken termijn van tien dagen, voor het huwelijk, een certificaat van aangekondigde afkondiging in de gemeente Harlingen en een verklaring van het Gezondheids-Bureau te Delfzijl, dat de bruid zich in de omstandigheid bevindt om zich wegens lichaamsgebrek, niet het gemeentehuis te begeven;

De ouders des bruidegoms en de bruid, alhier wonende, zijn tot het huwelijk hunne toestemming niet komen geven, bij degen te erkennen een kind van het mannelijk geslacht genaamd Pieter Jan Hubertus, uit de aanstaande echtgenote verwekt, dan bij geboortebewijs op heden dezes jaars en dat zegerlijk uit gebrekkige geboorte dezer gemeente over dit jaar ingeschreven onder nummer tien honderd

Nadat de aanstaande echtgenooten hadden verklaard, elkander aan te nemen tot echtgenooten en getrouwelijk alle plichten te zullen vervullen, door de wet aan den huwelijken staat verbonden, is door mij, in naam der wet, verklaard, dat zij door den echt aan elkander zijn verbonden.

In tegenwoordigheid van Matthias Hendrik Waalkens, oud eenentwintig jaren, zonder beroep, te Farmsum, broeder der bruid, Jan Jacobs, oud eenenzeventig jaren, zonder beroep, Pieter Prozewold, oud zevenentwintig jaren, Jacob Jan Broomhaal, oud vijfentwintig jaren, allen ambtenaar ter secretarie van Delfzijl, en van Zuiderhoek, oud drieënzestig jaren, zonder beroep, wonende te Farmsum, als

Waarvan akte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

H. Mulder
E. Waalkens
J. C. Mulder
H. C. v. Herkhuizen
P. Waalkens
G. Mulder
M. W. Waalkens
J. Jacobs
P. Prozewold
J. Broomhaal
Boomsma
Bomps
Dood Ring

Huis in Scheemda van de familie Mulder-van Herkhuizen. Het huis werd gebouwd in 1641 en afgebroken aan het begin van de jaren vijftig van de twintigste eeuw. De familie heeft er gewoond van 1906 tot november 1910.

Het huis van de familie Mulder-van Herkhuizen in Haren, dat zij tussen 1910 en 1963 bewoond hebben.

De ouders van Helena Christina van Herkhuizen

Cornelis Nicolaas Herkhuizen, zandvormer, ijzergieter, geboren op 22 juli 1845 te Groningen, overleden op 2 februari 1926 te Nijmegen op 80-jarige leeftijd, zoon van Hendrik van Herkhuizen en Christina Jans.
Gehuwd op 18 juni 1871 te Groningen (aktenr. 10) met **Maria Johanna Eggenhuizen**, geboren op 6 april 1844 te Nijmegen, overleden op 24 september 1922 te Venray op 78-jarige leeftijd, dochter van Jacobus Eggenhuizen en Maria Bronswijk.

In totaal kreeg dit echtpaar tussen 1867 en 1889 negen kinderen, waarvan vijf kinderen jong gestorven zijn.

Fotograaf Adrianus de Gruijter heeft van 1896 tot 1916 in Nijmegen gewerkt. Hij werd geboren in 1859 in Asten en is in 1943 in Goes overleden.

Bronnen:

www.fotografen.nl

www.wiewaswie.nl

www.zoekakten.nl

www.groningerarchieven.nl

http://spoorzoeker.petereyckerman.be

www.graphicsatlas.org

Jkvr. Dr. C.H. de Jonge, Een eeuw Nederlandsche mode, Amsterdam 1941

M. van den Dorpel e.a., Het Nederlandse fotoportret, 's-Gravenhage 1989

C. en D. Wills, De geschiedenis van de fotografie, Alphen aan den Rijn 1981

Ingeborg Th. Leijerzapf, Fotografie in Nederland 1839-1920, 's-Gravenhage 1978